

1974 - NEMIRNO LETO

Ni lahko biti prerok, vendar pa se lahko reče, da bo leto 1974 težko in predvsem nemirno leto, leto verižnih kriz, o katerih lahko le upamo, da se ne bodo strnile v eno samo veliko krizo, ki bi lahko pripeljala v gospodarsko katastrofo ali v vojno.

V Vietnamu kaže na obnove vojne, v Kambodži je ta že v polnem teku. Za sporazum o trajnem miru med Izraelci in Arabci kaže kljub optimističnim vestem zadnjih dni bolj slabo, predvsem zato, ker si Arabci sami niso edini o tem. Med njimi vedno bolj prevladuje Gedafijeva smer, oprta na »mohamedanski socializem«, ki vse preveč spominja na nacionalni socializem in rasizem Adolfa Hitlerja in na nacistično ljubezen do terorja. Dejstvo, da ima v rokah petrolej in da lahko takorekoč neomejeno (vsaj tako misli) izsiljuje Evropo, ga dela arogantnega. Iz tega se zna izcimiti nov mednarodni fašizem, bodisi kot podaljšek Gedafijevega toka, ali kot desničarska reakcija v Evropi na izživalno in izsiljevalno politiko bivših kolonij. Vedno več ljudi bo prišlo na misel, da je bilo na svetu več reda in varnosti, ko so vladali belci v Afriki in južni Aziji, in se bodo zavzemali za »nov red«. Arabsko izsiljevanje je že izžvalo grožnjo Združenih držav, in če se petrolejski spor kmalu ne reši, lahko pride do hude mednarodne napetosti, v kateri bo končno spregovorilo tudi orožje.

K temu se pridružuje še zaskrbljivo večanje števila policijskih in ideoloških diktatur in njihovo neprestano utrjevanje na vseh celinah. Osvobodilni boj narodov postaja vse težji, da ne rečemo nemogoč. Preostane jim, kot se zdi, le še individualni teror v obliki atentatov kot v Čilu in Madridu, saj nimajo nobene politične možnosti, da bi izrazili svojo težnjo po svobodi in neodvisnosti. Celo v takojmenovanih demokracijah postajajo iz duševne lenobe, omejenosti in želje po nemotenosti oblasti vse bolj gluhi za glas zatiranih, za glas svobode celo na lastnih tleh, kot dokazuje npr. usoda Bretonceev v Franciji in Ircev v Ulstru.

Povsod se kažeta trdovratno vztrajanje v lastni zmoti in zagrizeno nasprotovanje vsakemu resničnemu dialogu, tudi če ga imajo mnogi na jeziku. To vzbuja skrbi.

Slovenci ne moremo stati kot narod pri vsem tem brezbrizno ali malodušno ob strani. Odločno in vedno bolj krepko ter z jasnim političnim in socialnim ciljem pred seboj bi morali gledati, da se čimbolj aktivno in tvorno vključimo v mednarodno dogajanje, prispevamo k njemu svoj pozitivni delež in skušamo doprinesti po svojih močeh, da zavzame razvoj smer v strpno sožitje in sodelovanje. Pri tem pa ne smemo dopustiti, da bi drugi barantali na naš račun, kajti to narod, ki trpi, da ga zatirajo, daje potuho zatiralcem in ogroža še svobodo in varnost drugih narodov ter postaja tako nehoti sokriven nasilja.

Kako začenjamo Slovenci novo leto

Če sprašujemo ljudi, kako so obhajali novo leto, jih večina odgovarja, da so ga obhajali doma. Še nikoli ni toliko ljudi dočakalo novega leta doma. To je lahko pozitiven znak, da se ljudje zavedajo resnosti časov in da so se odpovedali nesmiselnemu zapravljanju za mršave silvestrove »večerje« po bajnih cenah, z edinim dodatkom, da se lahko malo prerivajo v gneči na tesnem plesišču med mizami v zatohlem prostoru.

Lahko pa je v tem tudi negativen znak, da začjenja hirati med nami zamejskimi Slovenci še tisto malo družabnosti, kolikor je je v tej dobi zapiranja vase in računarstva še ostalo. Vsekakor je zdaj, v začetku novega leta priložnost, da si nekoliko izprašamo vest in napravimo nekaj dobrih sklepov za naprej.

Ne moremo si tajiti, da nekatere in celo številne naše zadeve zadnja leta ne gredo tako, kakor bi morale. Na mnogih toriščih našega narodnega življenja se kažejo šibkosti in pomanjkljivosti. Navadili smo se, da neprestano zahtevamo svoje pravice od oblasti, toda tistih pravic, ki jih že imamo, ne izkoriščamo, ali pa vse malo premalo. Kričimo po enakopravnosti slovenskega jezika in da se naj da učencem v Beneški Sloveniji pravica, da se prosto voljno učijo slovenščine v popoldanskih urah. Toda mnogi med nami vse prevečkrat v javnosti zatajijo svoj materni jezik, govorijo italijansko tudi nam, kjer znajo slovensko in so celo nalašč nastavili uslužbenca z znanjem slovenščine. Mnogi pošil-

ljajo otroke v italijansko šolo namesto v slovensko, hkrati pa se zasebno pritožujejo nad narodnim zatiranjem, čeprav jih nihče ne sili, da potujčujejo lastne otroke.

Pustimo, da hira naš slovenski tisk. Le med starimi je najti ganljive primere zvestobe slovenskim listom — celo sami pridejo plačati naročnino, dokler morejo hoditi, in nekateri jo plačajo tudi dve leti naprej, in vsakokrat se radi pomudijo v upravi in se kaj pomenijo o naših zadevah. Mladi kažejo vse preveliko brezbriznost do slovenskega tiska. Najslabši odnos pa imajo do njega tisti, ki bi ga najlaže podpirali — razni tržaški »slovenski« bogataši, novopečeni milijonarji, pogosto v trgovini z Jugoslavijo, a se kažejo naravnost sovražni ali imajo polna usta stokanja, ko bi morali plačati nekaj tisoč lir naročnine za kak slovenski list. Ta družbena plast je najbolj žalostna plat naše slovenske stvarnosti na Tržaškem in Goriškem. Mirno lahko rečemo, da ima slovenstvo večjo prihodnost v revni in ogroženi Beneški Sloveniji in Reziji kakor pri »slovenski« jari gospodi v Trstu in Gorici. Ob njej nam tembolj raste spoštovanje do naših preprostih in nepremožnih ljudi, ki imajo v sebi veliko več ljubezni do slovenstva, veliko več časti, ponosa in narodne zavesti.

Politično in posebno še organizacijsko postajamo vedno bolj neučinkoviti. Kje so časi, ko smo se Slovenci lahko pohvalili s svojo organizacijsko sposobnostjo? Danes je ime Slovenec skoro sinonim za neučinkovitost. (dalje na 2. strani)

Kaj petrolej, kaj gospodarska kriza! ... Razporoka!

Italijani so čuden narod — namesto čuden bi morali pravzaprav reči občudovanja vredni. Noben narod namreč ne zna tako lahko in elegantno reševati težkih problemov kakor oni. Slovenci, Nemci, Angleži in drugi rinemo z glavo v zid, v upu, da bomo končno le napravili luknjo vanj, če se ne bo prej podrl, in bomo tako rešili problem. Italijani pa si zid ogledajo, povedo nekaj lepih govorov in blestečih fraz — ter gredo rajši mimo njega. Tako se je zgodilo tudi te dni. Ko smo poslušali Rumorja in razne ministre, poslušali radio, gledali televizijo in brali dnevnike, se je zdelo, da ima Italija čez glavo skrbi s petrolejem, z gospodarsko krizo, s teroristi, s sindikati, s fašizmom, s kriminalom, z uresničevanjem socialnih reform. Že smo imeli vtis, da slabo kaže v novem letu 1974. Toda zmotili smo se. Italijanski ministri in politiki so se spomnili stare in preskušene metode, da je boljše iti mimo zida kakor delati luknjo vanj, in so poslali vse težke probleme k vragu, naj jih on reši, če jih more, sami pa so se spet lotili —

vprašanja razporoke! To, to je vprašanje, ki jih zanima. Zanima takorekoč vse: može, žene, stare samce, stare device, mlade, ki se šele pripravljajo na poroko, pa bi utegnili razporoka priti prav, če bi šlo kaj narobe, in seveda duhovnike in nune, da niti ne govorimo o političnih strankah, ki so dobile s tem novo kost za obirat.

In tako smo zdaj, ko vsa ostala Evropa turbotno razpravlja o petroleju in o primanjkljajih v trgovinskih bilancah, ki obetajo postajati vedno večji, v Italiji sredi živahne, strastne in vesele debate o razporoki oziroma o referendumu, ki naj bi jo odpravil, potrdil ali spremenil. Mnenja in predlogi se križajo, politiki tekajo s sestanka na sestanek, stranke »zavzemajo stališča«. Strašno интересно! Petrolej? Gospodarska kriza? Draginja? Inflacija? Socialni problemi? Naj se gredo soliti! Ali pa naj čakajo, če hočejo! Za Italijo je glavni problem — razporoka!

Torej nič strahu pred letom 1974! Če ne drugega, nam bo prineslo volilno veselje in zabavo z referendumom o razporoki.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 13. januarja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Debussy: Godalni kvartet v g. molu. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Dom brez mamice«. Napisala F. Montgomery, dramaturginja Marjana Prepeluh. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.13 15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedejski vestnik. 15.45 Revija solistov. 16.00 Šport in glasba. 17.00 »Baron Janez Vajkard Vaivasor«. Radijska pripoved, napisala Mira Ceti. 18.15 Nedejski koncert. 19.00 Majstri jazz. 19.25 Zgodovina italijanske popevke. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Oddih ob glasbi.

♦ PONEDELJEK, 14. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole); »Mesto pri Grkih in Rimljanih«. 12.00 Opoidne z vami, zanimivosti in glasba za poslušavke. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 J. Brahms: Rapsodija. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja — Tenorist Gašper Dermota in pianistka Gita Mally izvajata samospespe Mirosława Vilharja, Armina Lebana, Benjamina Ipavca, Davorina Jenka, Hrabrosława Vojarica in Frana Gerbiča — Stefan Kocijančič: Povesti za mlade ljudi (1) — Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Južnoameriški ritmi.

♦ TOREK, 15. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Medigra za brenkala. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. Pianist G. Sandor. 18.50 Formula 1: Pevci in orkester. 19.10 Jože Cesar — slikar in scenograf. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 E. Humperdinck: Janko in Melka, opera. V odmoru (21.40) »Pogled za kulise« (Dušan Pertot). 22.35 Klavirski dua Ferrante — Techer.

♦ SREDA, 16. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Veselo zarajajmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Zzor »Ivo Lola Ribar«. Skladbe U. Vrabca, V. Kostiča, K. Babiča in M. Kuzmanivača. 19.10 Higiena in zdravje. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi S. Baudo. V odmoru (21.35) Za vašo knjižno polico. 22.30 Ritmi in b'ues.

♦ ČETRTEK, 17. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Umetniki in občinstvo (Dušan Pertot). 19.10 Tržaška družba v Stendhalovem času, 3. oddaja (Josip Tavčar). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Postelja in ogledalo«. Enodejanka. Napisala Marja S. via Codexa, prev. F. Jeza. RO. Režija: J. Peterlin. 21.40 Skladbe davnih dob.

♦ PETEK, 18. januarja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Sodobni slovenski skladatelji. Simfonični orkester Slovenske radiotelevizije vodi Samo Hubad. 19.10 G. Bergamini »Domnevno pismo«. 19.20 Den gospod. 20.50 Vokalni instrumentalni koncert. Vodi Colin Davis. 22.30 V plesnem koraku.

♦ SOBOTA, 19. januarja, 1974: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30 15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Violinist Žarko Hrvatič, pianistka Neva Meclak-Corrad. 18.50 Sodobni zvok. 19.10 Porfarnim zvonom župne cerkve sv. Cincence v Trstu. 19.40 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 »Tedna v Italiji. 20.50 »Ljudje ob cesti«. Roman, napisal Milan Lipovec, dramaturginja Lelja Rehar. Prvi del. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin.

Kako začnemo Slovenci novo leto

(Nadaljevanje s 1. strani)

kovitost, pasivnost in zmedenost na tem polju, kar se odraža vsepovsod, posebno pa v političnem življenju, kjer nam manjka razpletene organizacije (v mislih imamo Slovensko skupnost in Demokratsko zvezo kot edini slovenski stranki v tukajšnjem zamejstvu) po terenu, pa tudi v naši publicistiki, gospodarstvu itd. Če bo šlo tako naprej, bomo kmalu tam, kjer smo bili pred sto leti in še prej. Tedaj je obstajala vsaj sveža pripravljenost in pričakovanje, namesto site naveličanosti in pasivnosti naših dni.

Toda vse to se da ozdraviti, če hočemo. Naš narodni organizem je še sposoben, da si opomore in okrepi, če mu bomo pomagali. Le skleniti moramo, da bo vsak storil za skupno narodno stvar malo več kot doslej, da ne bo tako komoden, egoističen, vase zaprt, duhovno len in skop za narodne potrebe. Da se bo nekoliko bolj za-

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

nimalza naše skupne zadeve, politične in kulturne ter socialne, ter da bo pokazal več lastne podjetnosti in volje, da pomaga, kjer bo treba — da se ne bo več zapiral v svoj egoizem in brezbržnost.

—o—

NOV SLOVENSKI TEDNIK V LJUBLJANI

Ob koncu preteklega leta sta v Ljubljani prenehala izhajati dva znana slovenska tednika. »Tedenska tribuna« in »Tovariš«, ki ju je izdajalo časopisno - založniško podjetje »Delo«. Za ta ukrep se je izdajatelj odločil zaradi vse večjih tiskarskih stroškov, ki jih tudi v Jugoslaviji močno čutijo. Namesto obeh tednikov bo začel izhajati nov tednik z imenom »itd« (Ilustrirani tednik Dela).

Draginja je prizadela tudi osrednji slovenski dnevnik »Delo«, ki je povišal ceno od prejšnjih 100 na sedanjih 150 starih dinarjev. Podobno so se odločili tudi ostali dnevniki v Sloveniji in drugod po Jugoslaviji. »Delo« je tudi ukinilo svojo nedeljsko izdajo, delno zaradi varčevanja, največ pa zaradi neurejene dobave ob nedeljah, saj je več kot polovica naročnikov dobila časopis šele naslednji dan, to je v ponedeljek.

Mihec in Jakec se menita od svobode tiska, arabskih šejkov in od princezinj v haremu

— Se spouneš, Jakec, ke so anbot govorili, de denar je sveta vladar? Videš, danes be mogli reč, de je nafta sveta vladar.

— A, se zna. Dnar takuintaku je zmeram menj vreden, nafta gre pej nečko gor. Sej se vide kašno muč jemajo Arabci zastran nafte. Uani nečko rečeo: če ne boste držali z nami pruti Izraelcam, vam ne damo petrolja. In tabat se vsi ustrašejo. Zatu ke če zmanka nafta se ustave svet. Fabrike ne morejo delat jn pole pride še brezposelnost, pisarne, kvartirji, šule jn vse je mrzlo, zatu ke ni s čem kurt, auti ne smejo vozet, pašte zmanka, soli zmanka in zdej bo treba tudi ahtat, kako govoriš.

— Videš, Jakec, glih sm ti tou reč, de boma mogla tudi midva nomalo gledat, kej govorima jn ne nečko bleknt, kar ti pride na jezek. Sej si vidu, kej se je zgodilo tistem žurnalistam tam pr tistem časnikih La Stampa?

— Ma prouzaprou neč ne znam. Pej kej ie blo?

— E, dragi moj, velika reč. Znaš, pr tisti Stampi so ani žurnalisti napisali nekej pruti Gedafiju, ke komendira Libijo. Uan se je zastran tega strašno ofendirau jn je poslau reč, de morejo tiste žurnaliste nečko odžagat. Uan tudi dobro zna, de tisto Stampo drži gor Fiat, zatu se je obrnu kar na Fiat jn je reku, de če ne bojo poslali tisteh žurnalistov proč, de ne bo Fiat u arabskeh državah prodau nanka anga šraufa več. Slabo je tudi tu, de je direktor tiste Stampe tudi Jud jn de se je leta sedemjnsedset tudi touku

pruti Arabcem na fronti. Taku be zdej Fiat mogu poslat proč kar tri žurnaliste. Jn zdej, se zna, je ratau ceu hudič. Organizacija žurnalistov je protestirala jn je rekla, de tle se gre za tiskovno svobodo jn de na nobeno vižo ne gre, da be ana druga vlada komendirala, kadu lahko u Italiji piše u časnike jn kadu ne. Pole se prpraulajo terpelacije u parlamentu; oglasle so se tudi tiste druge internacionalne organizacije od žurnalistov.

— In naša vlada? Kej prave pej uana?

— Ja, znaš kaku so vlade. Je rekla ja, de taka zahteva zadeva tudi svobodo tiska, ke je garantirana od ustave; ma de vsa zadeva se bo dala poglihat u okviru prijateljstva jn taku naprej. Taku de sm prou radoveden, kaku bojo vso reč pomečkali. Znaš, se gre za velike afarje jn ne vladi ne Fiatu ni vselih, če u celi severni Afriki jn na bližnjem Vzhodu Fiat ne bo mogu več prodajat svojih avtomobilov. Pr tašneh zaslužkeh, dragi moj, tudi trije žurnalisti nimajo nobene velave jn tudi svoboda tiska gre lahko h streli, tudi če je garantirana od ustave.

— Ma vselih bi reku, de si tisti Gedafi do sti upa.

— Kej si ne bo upau. Kadar vide, de je Evropa že večkrat slekla hlače, si lahko upa, de jeh bo še.

— Ma, Mihec, če bo šlo taku naprej, kej se ne lahko zgodi, de si, denmo reč, an arabski šejk zaželi kašno angleško princeso? Jn pošle reč: pošlite mi tisto vašo princeso u moj harem, če ne vam ne dam več nafte! In se zna zgodet, de mu jo pošljejo. Zatu ke nafta je zmiram nafta.

— Pej če je tista princesa vre poročena?

— Neč ne stri. Bo lahko šou tudi mož ž njo. Ga bojo skopli, nardili za evnuha jn taku bo lahko ostau pr ženi.

Razplet krize v Nabrežini

Kriza v nabrežinski občinski upravi je še vedno v polnem razpletu. Doslej je bilo več dvostranskih sestankov med posameznimi političnimi skupinami, na katerih so udeleženci razpravljali, kako je mogoče krizo konkretno in čimprej rešiti. Preračunano pasivna je ostala le krajevna demokristjanska skupina, ki je na svojem sestanku sklenila, da bodo njeni predstavniki v občinskem odboru ostali na svojih mestih in da ne bodo sledili zgledu predstavnikov Slovenske skupnosti in socialistične stranke, ki so se odločili za odstop. To je tudi razlog, zaradi katerega doslej še nista odstopila župan Legiša in odbornik Terčon, ki bosta ostala na svojih mestih vse doslej, dokler ne bo jasno razvidno, kako se bo kriza rešila. Njun odstop bi namreč pomenil izročiti vso upravo demokristjanski skupini za nedoločen čas.

Danes, v četrtek 10. t.m., je napovedan prvi skupni sestanek, med delegacijami Slovenske skupnosti, socialistične in komunistične stranke. Izid tega sestanka bo morda omogočil sklicanje izredne seje občinskega sveta.

—o—

RADO BORDON ZAPUSTI MOHORJEVO DRUŽBO?

Kot smo zvedeli, je prišlo do spora med tajnikom Mohorjeve družbe v Celju Radom Bordonom in odborom družbe. Vzrok je ekonomskega značaja — npr. previsoke Bordonove zahteve glede honorarjev, nadurnega dela itd. Ba je bo že v kratkem imenovan nov tajnik. Govori se o znanem publicistu iz Ljubljane.

V spomin na Leno Prešeren

16. januarja mineva leto, odkar je odšla priljubljena, dolgoletna ukovska organistka Leno Prešeren. Vse svoje umirjeno pa vendar ne lahko življenje do svojega zadnjega dne je posvetila skrbi za cerkveni pevski zbor. Orglala in pela je celih šestdeset let. Postala je mnogim rodovom vzor požrtvovalnosti in vztrajnosti. Ljubila je lepo petje, posebno slovensko pesem, ki jo je vedno s srcem prepevala in posredovala njeno lepoto tudi drugim. Cerkveni pevski zbor jo še danes globoko pogreša, posebno njene nasvete.

Lena Prešeren se je rodila v Ukvah v Kanalski dolini leta 1892 v številni, zavedni slovenski družini. Že s štirinajstim letom se je vključila v cerkveni pevski zbor. Naučila se je sama tudi orgljanja, da je tako lahko spremljala petje. V tem svojem narodno tako pomembnem delovanju je preživela hude čase prve svetovne vojne, fašizma z njegovim sovraštvom do slovenskega prebivalstva, drugo svetovno vojno in mnogo, mnogo drugih težav, ki so zadele ukovsko prebivalstvo. S svojim vedrim, pogumnim

vedenjem je mnoge bodrila iz potrnosti, da so ostali ponosni in poštene ljudje. Cela vrsta vnetih in zavednih pevcev je zrastle pod njenim vodstvom, ki še danes ohranjujejo in razvijajo tradicijo ljudskega petja in narodne kulture v Kanalski dolini. Nena najlepša pesem je bila »O Marija, naj prepevam«, ki tudi ponazarja ves njen življenjski nazor. Prav to jo je vzpodbudilo, da je mnogo romala. Pa tudi prebiral je mnogo slovenskega časopisja in predvsem mohorjeve. V času njenega življenja so bili v Ukvah duhovniki: pater Pius, Kukačka, Matevšič, Češornja, Stanič in Succaglia. Vrsto let je vodila tudi župnijsko Marijino družbo.

Redko je danes še srečati take ponižne in pogumne ljudi; zato je naša dolžnost, da se ji oddolžimo za vse njeno delo in trud s hvaležnim spominom.

—o—

V prihodnji številki bomo prinesli članek g. Antka Terčona o političnem ozadju slovenskega športnega delovanja na Tržaškem, kot nadaljevanje njegovega pregleda našega športa v l. 1973, ki smo ga objavili v zadnji številki. Članek je moral, žal, zaradi preobilja gradiva iz te številke izpasti, enako kot zaključek romana. Pošta pa nam je šele te dni dostavila pismo z voščilom lastništva hotela Bled, zato ga objavljamo danes.

S TRŽAŠKEGA

PREMAJHNA PONUDBA REVIJ V TRŽAŠKI KNJIGARNI

Zadnji čas se pritožujejo ljudje, da je postala ponudba slovenskih revij v Tržaški knjigarni zelo pičila. Nekaterih revij sploh ne prodajajo, npr. mariborske revije »Obzorja«. Nekateri bi radi kupili prvo letošnjo številko revije »Jezik in slovstvo«, a je ni dobiti. Ba je je takoj pošla. Ali bi ne bilo mogoče naročiti še nekaj števil? Se vedno ni videti decembrske številke »Sodobnosti«. Ni dobiti raznih specializiranih revij npr. »Kronike«, »Slavistične revije«, zgodovinskih in etnografskih revij itd. Prav tako tudi ne koroških revij in ne knjig celovške Mohorjeve družbe. Manjkajo publikacije Slovenske akademije znanosti in umetnosti, za katere vlada resnično zanimanje. Morda bi bilo prav, če bi lahko dobili v Tržaški knjigarni tudi kako tujo ali slovensko prekomorsko revijo, npr. »Esprit« (kjer je izšel nedavno odlo mek iz Pahorjevega opusa), dalje kako angleško, nemško ali ameriško. Drugače bo za padla Tržaška knjigarna v vlogo provincialne štacune knjig za otroke, plošč »narodne glasbe« in raznih spominkov. Bi bilo res škoda.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU Kulturni dom

Jaka Štoka

MUTASTI MUZIKANT in NE KLIČI VRAGA

V nedeljo, 13. t.m. ob 16. uri

—o—

Karl Avgust Görner

PEPELKA

Pravljica v štirih dejanjih

Režija: ADRIJAN RUSTJA

V torek, 15. t. m. ob 15.30 — PREMIERA

—o—

GOSTOVANJE SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GLEDALIŠČA IZ CELJA

Witold Gombrowicz

IVONA, PRINCESA BURGUNDIJE

komedija

V petek, 18. t.m. ob 16. uri - Abonma Red G in H

i n

ob 20. uri - Abonma Red A - premierski

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB vabi v soboto 12. januarja v svoje prostore. Skupina mladit, ki je za božič prisostvovala predavanjem v Assisiju na temo: mladostni prestopki, nam bo skušala osvetliti družbene razmere, ki pripeljejo mladostnika na stranpota.

Začetek točno ob 19. uri. Sledil bo družabni večer.

Člani in članice, pripeljite še druge s seboj. Starši, če želite, da bodo vaši sinovi in hčere v dobri družbi, jim svetujte, naj pridejo k nam v Slovenski kulturni klub. Vajenci in drugi nedijaki prav tako spadajo k nam kot dijaki, saj med nami ni razlik.

Vsem svojim gostom, prijateljem in znancem želimo

Vesele božične praznike ter

srečno in uspešno novo leto 1974!

HOTEL BLED

Roma - Rim, via S. Croce in Gerusalemme, 40

Lastnik: V. Levstik

Svet Slovenske skupnosti odobril besedilo sporazuma o preverjanju

Svet Slovenske skupnosti je na seji dne 3. januarja z večino glasov odobril delo delegacije Slovenske skupnosti, ki se je več mesecev pogajala s strankami leve sredine v okviru preverjanja sporazuma iz meseca januarja 1973. Prav tako je svet odobril besedilo sporazuma, ki so ga sprejele omenjene stranke ob koncu preverjenja.

Sejo sveta je vodil predsednik Harej, ki je podal uvodno poročilo, nakar je tajnik dr. Stoka obširno poročal o poteku pogajanj, o zahtevah, ki jih je postavila Slovenska skupnost, o težavah, ki so sproti nastajale in o uspehih, ki jih je delegacija Slovenske skupnosti dosegla na tem preverjanju. Posebej se je ustavil pri predlogih Slovenske skupnosti glede novih dvojezičnih krajevnih napisov, glede poimenovanja ulic po slovenskih zaslužnih možeh, glede dokončne ureditve vseh slovenskih šolskih poslopij in glede vprašanja jursarskih pravic.

Svet Slovenske skupnosti je z zadovoljstvom vzel na znanje, da so zahteve Slovenske skupnosti prodrle in ponovno izrazil pomisleke glede počasnosti postavljanja dvojezičnih krajevnih napisov in poimenovanja ulic po slovenskih možeh, kar je za Slovence bistveno važen problem, posebej v tem trenutku, ko je slovenski narod brezobzirno teptan v teh svojih pravicah na Koroškem. Svet je zato izrazil zaupanje, da bodo dvojezične table v tržaški občini čimprej postavljene povsod, kjer živi slovenska narodna skupnost.

Svet Slovenske skupnosti je pozitivno ocenil besedilo sporazuma, ki predvideva sestavo novega občinskega odbora in pri tem podčrtal važnost odhoda za zdravstvo in higieno, ki ga je dobila Slovenska skupnost. Svet je prav tako vzel na znanje nova mesta,

ki jih je Slovenska skupnost dobila v javno-pravnih organih, posebej v upravnem organu deželne bolnišnice ter v protituberkuloznem konzorciju, kjer je Slovenska skupnost ohranila predsedniško mesto.

Po tajniškem poročilu in prebranju celotnega besedila sporazuma se je razvila živahna razprava, v katero so posegli dr. Legiša, inž. Sosič, Terčon, dr. Simčič, Maver, Petarros, Rebula, Vremec in drugi.

V drugem delu seje so govorili o krizi v devinsko-nabrežinski občini. S tem v zvezi je tajnik Stoka obvestil prisotne, da je dal pobudo za sklicanje nujne seje vseh političnih tajnikov levosredinskih strank v Trstu. Če ne bo Slovenska skupnost na tem sestanku prejela zadovoljivega odgovora, bo v smislu sklepov krajevnih organizacij v Nabrežini iskala drugačno rešitev devinsko-nabrežinske krize. Slovenska skupnost bo imela pri reševanju krize v devinsko-nabrežinski občini pred očmi le narodnostne in socialne koristi domačega prebivalstva, v blagor katerega je treba na vsak način preprečiti komisarško upravo.

SPOROČILO KMETOVALCEM BOLJUNCA, DOLINE IN KROGELJ

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča kmetovalce Boljunca, Doline in Krogelja, ki jih je prizadela toča dne 9. julija letos in ki še niso predložili prošnje za v tem primeru predvideno ugodno posojilo, da na podlagi deželnega zakona šte. 56 z dne 30. novembra t.l., objavljenega v deželnem uradnem listu šte. 58 dne 4. t.m., lahko napravijo prošnjo za ugodno posojilo do vključno 2. februarja 1974. Neposredni pridelovalci bodo razen ugodnega posojila dobili, kot predvideva omenjeni zakon, še 20 odstotni prispevek na odobreno posojilo.

ODGOVOR VIŠJEGA ŠOLSKEGA SKRBNIKA

Kot smo poročali že v zadnji številki, je 24. decembra obiskala višjega šolskega skrbnika v Trstu delegacija odbora Slovenskega kulturnega kluba in mu izročila protestno pismo, ker je bil v občinah Brdo in Ter onemogočen prostovoljni popoldanski pouk slovenščine beneško-slovenskim učencem tamkajšnjih šol.

Zdaj je poslal višji šolski skrbnik prof. G. Angioletti pismen odgovor z datumom 31. dec., v katerem je rečeno: »V odgovor prijaznemu pismu od 24. dec. 1973 javimo, da je pošolski pouk, ki ga ščitijo šolski patronati, podvržen nadzorstvu šolskega skrbnika dotične pokrajine in ta Urad nima torej nobene pristojnosti na tem področju. Zaradi tega smo poslali prepis Vašega pisma videmskemu šolskemu skrbniku.«

—o—

FILMSKA PREDSTAVA V MARIJINEM DOMU

V nedeljo 13. januarja se bo predvajal ob 17. uri v svetoivanskem Marijinem domu v Trstu slovenski barvni film

»CVETJE V JESENI«

Vljudno vabljeni!

—o—

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu začneja v novem letu spet s svojimi večeri. V ponedeljek, 14. januarja je na sporedu razgovor o treh slovenskih listih:

KATOLIŠKEM GLASU, MLADIKI in PASTIRČKU

Večer se začne ob 20,15 in bo v dvorani Slovenske prosvete v ulici Donizetti 3.

STAREJŠI MOŠKI išče hišno pomočnico za varstvo. Dobra plača, zavarovanje, hrana in stanovanje. Telefonirati popoldne na št. 68.695 ali 415.805.

Sodobno kmetijstvo

Medtem ko kmetijska znanost pozna več tipov rastlinjakov, pa na drugi strani ugotavljamo, da je urbanistična zakonodaja v razlikovanju rastlinjakov zelo toga, saj jih pojmuje čisto posplošeno kot gradbene objekte ali pa sploh ne govori o njih. Tržaška občina se vztrajno drži načela, da je rastlinjak gradbeni objekt. Nekatere okoliške občine pa še niso jasno določile, kam spadajo in kaj so rastlinjaki, mogoče zato, ker se zavedajo težavnosti vprašanja in nočejo, z mogoče pretirano togo definicijo njihovih značilnosti, prejudicirati teh za razvoj krajevnega cvetličarstva čedalje pomembnejših prav.

Razsodba državnega sveta

Problem je še vsebinsko in pojmovno nerazčiščen in prav zato je državni svet obsojil ravnanje nekega župana iz Ligurije, ki ni hotel izdati dovoljenja za postavitev rastlinjaka in ki je nato odredil celo ustavitev del. To pa še ne pomeni, kot nekateri avtorji trdijo, da je v smislu razsodbe problem v načelu rešen. Odločujoča za rešitev vprašanja naj

Rastlinjak: zgradba ali delovno sredstvo?

bi bila lega oziroma kraj, kamor želimo postaviti rastlinjak in seveda tip rastlinjaka.

Problem estetskega videza krajine

Postavljanje rastlinjakov v ravninskih področjih prav gotovo ne more kaziti krajinske slike. Drugače je to v gričevnatih in zlasti v obalnih predelih. Na nekatera zaščitena področja v državi velja sklep spomeniškega varstva, ki pojmuje rastlinjak kot pravcato zgradbo, za katero morajo veljati običajni gradbeni predpisi. Da pa to stališče, ki je pravilno, ko gre za krajinske lepe predele, toda tudi tam je možno najti ustrezne rešitve — posplošimo, kot to dela tržaška občina, le ni primerno. Še manj pa je pravilno, da velja tudi za rastlinjake gradbeni indeks. Tako stališče enostavno ne priznava rastlinjaku lastnosti delovnega sredstva, kar pomeni že pravo diskriminacijo kmetovalca in omalovaževanje njegovega dela. Kmetovalci bi na podlagi prej omenjenega primera lahko tožili tržaško občino s pritožbo na državni svet, toda to je preveč zamudno in drago. Problem je treba zato rešiti celovito in dokončno in to na deželni ravni. Možno je namreč

rastlinjak postaviti tudi v krajinsko občutljivem področju le, če ga, kjer tla to dopuščajo, primerno pogreznemo v tla ali zakrijemo njegovo vidno površino, zlasti prednjo stran, z rastlinami — te so lahko tudi vinske trte, še boljše oljše, ki so zimzelene, ipd.

Tržaška občina ali pa dežela bi morali financirati ustrezno študijo

Tržaška občina, ki je potrošila že toliko denarja za urbanistično ureditev mesta, zlasti pa za prometno ureditev, in isto velja tudi za deželno upravo, bi lahko končno namenila nekoliko sredstev študij, ki bi na eni strani razčistila pravno-vsebinsko plat in formulirala primerne urbanistične norme in ki bi na drugi strani z izdelavo nekaterih tipičnih krajinskih situacij našla primerne rešitve za vključitev rastlinjakov v okolje. Pravni del študije bi moral tudi razčistiti vprašanje, ki ga postavlja državni zakon šte. 1086 z dne 5.11.1971, ki predpisuje obvezen pregled vseh kovinskih gradbenih struktur.

Cvetličarstvo postaja v tržaški pokrajini, pa tudi v deželi, čedalje pomembnejša kmetijska dejavnost, razvoj katerega je pa večinoma vezan na rastlinjake, ki so v tej luči osnovno cvetličarjevo delovno sredstvo. Z rešitvijo tu na kratko in zelo nepopolno nakazane problematike pa ne bi smeli preveč odlašati.

Vladimir Vremec

Goriški pevci v Kobaridu

V nedeljo, 6. januarja popoldne, sta pevka zbora »Lojze Bratuž« in »Mirko Filej« iz Gorice nastopila s koncertom božičnih pesmi v župni cerkvi v Kobaridu. Mešani zbor je vodil Stanko Jericijo, moški pa Zdravko Klanjšček. Zbor »Lojze Bratuž« je na harmonij spremljala Lojzka Bratuž, medtem ko je pevski zbor »Mirko Filej« vse pesmi odpel »a capella«.

Poslušalci so povsem napolnili domačo cerkev in so izvajalce nagradili s ploskanjem. V prvem delu je nastopil moški zbor s sedmimi pesmimi. Najprej je bila na vrsti Gruberjeva »Sveta noč«, sledila je neznanega skladatelja »Nad Betlehem svoj čar«, nato

Stmaver

V ZADNJE SLOVO MOŽAKU NASE ZEMLJE

V četrtek 27. decembra nas je za vedno zapustil sosed Vendramin Ciril v 75. letu starosti. Pokojni je bil izredno priden in skrben gospodar. Njegova življenjska pot je bila prekrita bolj s trnjem kot s cvetjem.

Ko je izbruhnila leta 1915 vojna med Italijo in Avstrijo, so bili na desnem bregu Soče vsi kmetijski voli in vozovi vojaško rekvirirani. Tudi pokojni Ciril, ki je imel takrat komaj šestnajst let, je moral voziti municijo v prve strelske järke na Kalvarijo. Čez nekaj časa je moral oditi s starši v begunsko zatočišče v notranjost države. Kaj kmalu pa je moral obleči vojaško suknjo. Leta 1917 je bil pri prodoru blizu Kobarida v prvih strelskih jarkih težko ranjen. Prepeljali so ga v bolnišnico na Češko, kjer je ostal več časa. Komaj se je nekoliko popravil so ga poslali spet na fronto k reki Piave.

Vendar mu je bila sreča mila, da se je po vojni vrnil domov. Pri starših je pridno obnavljal kmetijo pri Vendraminovih, ki je morala preživljati enajst otrok. On je moral kot družinski glavar skrbeti za vse. Trdo je moral delati na skopi zemlji pod Sabotinom. Toda on je vztrajal.

Leta 1924 se je poročil z Juštino Trpin iz Steverjana. V zakonu sta imela tri otroke, ki so vsi živi. Trpljenja pa ni bilo konec. V drugi svetovni vojni je bil skupaj s sinom aretiran in odpeljan v različna taborišča. Ko se je vrnil domov, se je zopet z vso silo vrgel na delo. Od svoje zemlje in Sabotina se je poslovil zadnje poletje, ko je spravljal bremena sena, da bo imela živina tudi čez zimo polne jasli.

Iz glavne bolnišnice smo ga spremljali na domače pokopališče vsi sosedje in mnogi znanci tudi s Solskega polja. Vsi pogrebci so se zavedali, da se poslavljajo od moža, ki je predstavljal lik goriškega človeka, ki je živel iz zemlje za svojo zemljo in dom.

Vsem Vendraminovim izražamo iskreno sočutje in tolažbo.

Kalingerjeva »Pastirji povejte nam«, Hribarjeva »O sveta in vesela noč«, Bricljeva »Zvonovi so speve zapeli« in končno še dve Vrabgevi: »Ura je polnoči« in »Nikar ne dremajte«.

V zvezi z božičnimi pesmimi za moške zборе naj opozorimo na zanimivo dejstvo, da obstaja zanje razmeroma malo božičnih skladb, tako originalnih kot različnih priredb, zato imajo dirigenti moških zborov precejšnje težave pri izbiri primerne programa. Nasprotno pa najdemo v slovenski glasbeni literaturi več stotin božičnih skladb, napisanih za mešane zборе.

Zbor »Lojze Bratuž« je na koncertu v Kobaridu zapel osem pesmi: Hribarjevo »Pri jalsicah«, Kamovčevo priredbo ljudske s Cerkljanskega »Cuj o preljubi sosed moj«, Mavovo »Čujte nocoj so nebesa odprta«, ljudsko iz Prekmurja v Kimovčevi priredbi »Ne bojte se pastirji«, J. Levičnika »Prišla je noč«, Antona Jobsta »Presveta noč«, Brede Ščekove »Pastirci vstanite« in Stanka Jericija »Oj de te je rojeno nam«. Tudi v Kobaridu je ta skladba, ki jo je napisal dirigent zbora, vzbudila posebno zanimanje poslušavcev.

Na Goriškem v prazničnih dneh

Preteklo nedeljo, to je na Svete Tri kralje, so se iztekli božični in novoletni prazniki, zato se nam kot kronistom zdi primerno zabeležiti, kakšno je bilo v teh dneh vzdušje v Gorici in okolici. Prvo, kar je padlo v oči, je bil znatno ohromljen božični okras tako na javnih mestih kot pri zasebnikih, zlasti v izložbah trgovin. Na to dejstvo je gotovo vplivala splošna težnja po varčevanju, vendar se zdi, da je tako ravnanje le nekoliko pretirano, zato je zares škoda, da na primer na goriškem Gradu ni zasvetila že tradicionalna zvezda repatica.

Statistike obmejnih prehodov so v prejšnjem mesecu zabeležile znaten padec, predvsem zaradi nedeljskih prepovedi voženj z osebniimi avtomobili v Italiji. Na drugi strani pa je na zmanjšanje števila prihodov iz Jugoslavije začela vplivati draginja v Italiji, saj je med ljudmi v Sloveniji večkrat slišati mnenje, da se zaradi visokih cen v Gorici in bližnjih krajih marsikaj ne izplača več kupovati. Pač pa je pri tej obmejni trgovini v povpraševanju jugoslovanskih kupcev, zlasti Slovencev, opaziti nekakšno specializacijo: ljudje ne kupujejo več vsega povprek, marveč se zanimajo predvsem za konfekcijo, ki omogoča v Italiji večjo izbiro, in pa za tehnične izdelke, avtomobilske dele ipd. Mnogi pa se v trgovinah na debelo (na primer v Škabrijelski ulici) radi zalagajo s poceni sadjem, ki ga kupujejo v večjih količinah, zlasti pomaranče in jabolka.

Kot vidimo iz sporeda, so bili dobro zastopani zlasti domači primorski skladatelji, pevci zbora »Lojze Bratuž« pa so poskrbeli tudi za predstavitev ljudske glasbene ustvarjalnosti naših krajev. Koncert dveh kvalitetnih pevskih zborov v Kobaridu je pomenil obogatitev za tamkajšnje domačine, prispeval pa je tudi k tesnejšim vezem z zamejskimi Slovenci.

—o—

GOSTOVANJE AMATERSKEGA GLEDALIŠČA NA GORIŠKEM

V nedeljo, 13. januarja gostuje prvič na Goriškem Slovensko amatersko gledališče iz Trsta. V Prosvetni dvorani v Gorici in v Kulturnem domu v Sovodnjah se bo predstavilo z zabavnim satiričnim kabaretom »Dlaka v jajcu«, ki je delo štirih tržaških avtorjev mlajše generacije (Miroslav Košuta, Adrijan Rustja, Sergej Verč in Atilij Kralj). Kabaret, ki predstavlja novost za zamejstvo, je na vseh dosedanjih u prizoritvah na Tržaškem doživel lep uspeh in pričakovati je, da bo tako tudi na Goriškem.

V kabaretni predstavi je besedilo oprto na satiričen pogled na naše zamejske razmere. Na odru bomo videli tko naše vidnejše osebnosti kot tudi tiste oblastnike, ki nam skušajo rezati neslani kruh.

Kdor dobro pozna goriške trgovine, je gotovo opazil, da so le redke take, kjer ne bi vsaj eden izmed uslužbencev govoril slovensko, tudi v tistih, v katerih so lastniki sicer Italijani. Malo ali skoraj nič pa se ni spremenilo v »Standi«. Če že uprava te veleblagovnice ne upošteva prisotnosti Slovencev v Gorici in okolici, pa bi po skoraj dvajsetih letih odprte meje, ki je omogočila vsakodnevno prihajanje jugoslovanskih državljanov v mesto in tudi v »Stando«, končno morala pomisliti na zaposlitev nekoliko več uslužbencev, večjih slovenskega jezika.

—o—

SLOVENSKO AMATERSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

M. Košuta, A. Rustja, S. Verč, A. Kralj

DLAKA V JAJCU

Satirični kabaret za pokušino

V nedeljo, 13. januarja 1974 ob 18.45 v Prosvetni dvorani v GORICI

V nedeljo, 20. januarja 1974 ob 17. uri v Kulturnem domu v SOVODNJAH

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz GORICE
GOSTOVANJE SLOVENSKEGA LJUDSKEGA GLEDALIŠČA IZ CELJA

Witold Gombrowicz

IVONA, PRINCESA BURGUNDIJE

komedija

Režija: DUŠAN JOVANOVIČ

Asistent režije: Robin C. Jackson

V četrtek, 17. t.m. ob 20. uri v gledališču »G. Verdi« v GORICI - Abonma Red A (mesto, o-koliški in mladinski)

Ob prvi obletnici smrti dolgoletne organistke in cerkvene pevke

LENE PREŠEREN

se je hvaležno spominja cerkveni pevski zbor iz Ukev v Kanalski dolini.

Ukve, 16. januarja 1974.

Koncert Dunajskega komornega orkestra

V današnji svet nasilja, izsiljevanj in vseh mogočih podlosti prihaja Mozartova glasba s svojo čustveno plemenitostjo in estetsko popolnostjo kot poslanica dobe in okolja, ki je bilo in ki ga nikoli več ne bo. Poslušalstvo, ki je v oni večer prihitelo v Kulturni dom, je imelo to srečo, da se je vsaj za dve uri vživelo v svet čudovitih melodij, katerih vodilo sta le lepota in dobrota. Ne da bi hotel zmanjševati vrednost in pomen dosedanjih ali prihodnjih koncertov,

SLIKARSKE RAZSTAVE

V veži kinodvorane na Opčinah je razstavljal zadnji čas svoje lepe, s toplo poezijo prežete akvarele, z največ kraškimi motivi, Robert Hlavaty. Veseli smo, da se je odločil spet razstaviti naši javnosti svoje mojstrovine v tehniki, ki je dandanes žal bolj redka, zato pa se zdi, sodeč po njegovih stvaritvah, še bolj mikavna in dragocena.

—o—

V soboto, 12. t.m. ob 18. uri pa bo istotam odprl razstavo svojih najnovejših risb in akvarelov drug tržaški slovenski slikar, Atilij Kralj. Razstava bo odprta do 27. t.m., ob delavnikih od 17. do 19. ure, ob nedeljah par od 11. do 13. ure.

—o—

V soboto 12. t.m. ob 18. uri bodo odprli v galeriji Forum v ulici Coroneo 1 v Trstu razstavo pod naslovom »Benetke včeraj, danes, jutri«, ki jo je uredil Mario Penelope s sodelovanjem skupine umetnikov, med katerimi so tudi Spacal, Zigaina in Mascherini.

lahko trdimo, da je bil ta koncert po svoji umetniški dovršenosti in estetski vrednosti najpomembnejši dogodek letošnje koncertne sezone Glasbene Matice.

Gostoval je odlični Dunajski Komorni orkester, ki ga je vodil naš goriški rojak Anton Nanut. Na sporedu so bili znani Mala Nočna Glasba KV 525, Koncert za flavto v G-duru, Motet Exultate, jubilate za sopran in Divertimento v D duru KV 251. Kot solist je sodeloval naš domači in uveljavljeni flavtist Miloš Pahor, ki je v Mozartovem koncertu ponovno potrdil svoje tehnične in interpretativne odlike. Njegovo doživeto fraziranje se je tesno vključevalo v muziciranje ostalih članov orkestra in ustvarjalo vtis intimne vraščenosti v celoten ansambel. Nekoliko manj enotno je izzvenel motet, Sopranistka Ileana Bratuž-Kacjan razpolaga z lepimi vokalnimi sredstvi, ki jih zna uspešno prilagajati Mozartovemu stilu. Njeno podajanje je bilo vsestransko prepričljivo. Kvečjemu bi lahko pripomnil, da bi Mozart zahteval večjo jasnost v koloraturnih prehodih.

Vso svojo popolnost pa je dunajski ansambel razvil v začetni in zaključni skladbi. Tu smo v največji meri občudovali ritmično preciznost, bogato paleto dinamičnih nians in še posebno presenetljivo zvočnost v največjem pianissimu. Zaključni Divertimento je nudil priložnost poudariti solistične odlike nekaterih članov orkestra. Dirigent Anton Nanut je imel to pot z odličnimi dunajskimi instrumentalisti priložnost v najvišji meri razviti vso svojo muzikalnost in sposobnost umetniškega oblikovanja.

Glasbeni Matici pa moramo za to posrečeno gostovanje še prav posebno čestitati.

U. Vrabec

Kulturne novice

Pred kratkim je izšla nova številka novogoriške revije »Srečanja«, tokrat prvič pod novim uredništvom. O reviji bomo še obširno poročali.

—o—

V Goriškem muzeju v gradu Kromberk pri Novi Gorici bodo ta mesec odprli zgodovinsko razstavo o kmečkih uperih na Slovenskem. V istem muzeju je bila lansko leto prirejena uspešna razstava o tolminskem puntu leta 1713.

—o—

6. januarja so v Narodni galeriji v Ljubljani zaprli veliko razstavo o gotskem kiparstvu na Slovenskem. V dveh mesecih si jo je ogledalo rekordno število nad 21.000 obiskovalcev. V tej galeriji bodo zatem odprli razstavo beneškega slikarstva 18. stoletja, ki jo bodo prenesli iz Gorice, kjer bo v palači Attens odprta še do srede tega meseca.

UMRL JE PROF. PAVLE VERBIC

Šele prejšnji teden je po krivdi počasne pošte prispela v Trst novica, da je umrl v Argentini znani slovenski kulturni delavec prof. Pavle Verbic, ki je poučeval na slovenskih srednjih šolah v Trstu. Kot šef kemičnega laboratorija tovarne Pirelli se je pred 7 leti okužil z nekim tropskim materialom in od takrat ni bil več zdrav. Pokopali so ga 2. decembra 1973, ob veliki udeležbi slovenskih ljudi.

1 Besednjakovi dopisi Bevku

V naši drugi letošnji številki pričenjamo objavljati, skupaj s komentarjem in opombami, štiri pisma in dve dopisnici, ki jih je pokojni dr. Engelbert Besednjak poslal prijatelju Francetu Bevku med prvo svetovno vojno. Začetek objave teh pisem je bil predviden že za božično številko Novega lista 1973, ki je skoraj sovpadala z datumom smrti dr. Besednjaka, vendar zaradi stiske s prostorom tega nismo mogli uresničiti. 5. obletnice smrti dr. Engelberta Besednjaka smo se že spomnili s priložnostnim člankom v zadnji lanskii številki. Menimo, da bomo tudi z objavo teh pisem dostojno počastili njegov spomin.

Iredništvo

Uvod

Med korespondenco, ki jo je Bevk ohranil, je tudi 6 kosov, 4 pisma in 2 dopisnici, ki mu jih je pisal prijatelj Engelbert ali Berto Besednjak z Dunaja, in sicer prve štiri v Novake pri Cerknem, kjer je Bevk takrat učiteljeval, zadnja dva pa k vojakom na vojno pošto 650.

Čeprav zaenkrat še ne poznamo Bevkovih dopisov Besednjaku, v katerih bi lahko našli vrsto vprašanj, na katera mu Besednjak v svojih tekstih odgovarja, vendarle preseneča ta majhna korespondenca po resnosti in globini obravnavanja predvsem literarnega, ob njem pa v nemajhni meri ideološkega, filozofskega in družbenega življenja takratne slovenske intelektualne

sredine, posebej pa še mladih, ki so vanjo aktivno, bodisi kot ustvarjalci bodisi kako drugače, vstopali.

Naravnost občudovanja vredna je vnema, ki nam jo besedila Besednjakova potrjujejo še enkrat (primerjaj podobna mesta v že objavljeni Resovi korespondenci), s katero so takrat na stopali mladi ustvarjalci, naj si bo to na prvem mestu Bevk, zraven pa Kogoj in drugi iz njune plejade. In treznost, se pravi dokaj točna zavest, da se podajajo na posebno področje delovanja, ki bo zahtevalo od njih največjih sposobnosti, o gromno voljo, pa tudi izredno visoko mero odgovornosti. Zakaj tu je bil, kakor vedno in povsod, boj, resničen, vztrajen, s starejšo generacijo, to da vedno z odkritimi kartami, z argumenti, pred vsem pa s konstruktivnim delom, novim — de ležem. Mladi so prihajali, ker so imeli ne le nekaj povedati, marveč ker so to tudi sproti ustvarjalno dokazovali. In ob vsem spoštovanju do ustvarjalnega in ustvarjalcev preteklosti. Niso nesmiselno in brezglavo rušili vsega, kar jim je bilo napoti, ne, zidali so svoje novo in le tam in tedaj, kadar je bilo staro v resnično napoto, so se največkrat dovolj obzirno, priznavajoč starejšim odigrano vlogo in uspešno delo, spustili v viteški boj, za katerega so že naprej vedeli, da je njegov izid na njihovi strani, če drugače ne, vsaj po nenapisanem pravilu življenja, ki vedno tako uredi.

Iz teh nekaj Besednjakovih pisem pa se nam njihov pisec odkriva izredno bogato: predvsem

v tem, kako spoštljivo je gledal na umetnost in ustvarjanje in tudi v tem, kako prodorno je že takrat ob komaj prvih Bevkovih začetkih (saj ni imel Bevk za sabo niti ene leposlovne knjige, temveč le objave v revijah!) dojemal njegovo pisanje. Proze in pesmi, ki se jih dotika, so naravnost presenetljivo jasno in globoko analizirane. Obravnava Bevkovih tekstov pa je tudi dokaz, kako jasno in čisto ter zavestno so bile oblikovane ideje v Besednjakovem miselnem svetu. In še kako si je zamišljal delo celotne generacije, ako je videl še preko Ušeničnika. Tega tudi ne zmanjšuje dejstvo, da prihodnost ni potrdila vseh Besednjakovih predvidevanj. Velika škoda je bila, da ni Besednjak takrat in tudi kasneje posegel v razčiščenje na polju slovenske duhovne kulture. Nedvomno smo z njim izgubili osebnost, ki bi bila utegnila polarizirati določen del slovenskih ustvarjalcev in jih pripeljati do višjih in jasnejših obzorij.

Ne med zadnjimi pa nam tudi Besednjakovi dopisi odkrivajo (tako kakor v še večji meri Resovi) ozadje Bevkove leposlovne rasti. Ob tako jasnih in preciznih Besednjakovih ugotovitvah, ob njegovih analizah Bevkovih tekstov, je pisatelj gotovo marsikaj od tega s pridom uporabil v kasnejših tekstih in tako tudi po zaslugi teh, žal do sedaj neobjavljenih ocen in kritik, pridobil na literarni vrednosti. Literarna zgodovina, ki se je doslej lahko posluževala le tiskanih kritičnih zapiskov ob Bevkovem leposlovnem objavljanju, bo lahko s pridom uporabila še te nove, ne ravna zametavanja vredne elemente.

(Dalje)

22 | Kaj je rekel brat

MIKLAVŽ GORBIČ
IZTOK ŠUŠTERŠIČ

43. »Zakaj ne maraš, da bi ti kaj dal, da bi ti pomagali? Saj sem ti brat!« je rekel Peter.

»Sam sem hotel zrasti,« je odvrnil Rajko. »Tudi ti, Peter, si sam zrasel.« je rekel Rajko. »Sam si se izšol. Majhen sem bil, vendar se dobro spomnim. Mama... Mama je bila takrat še živa... Mama ti ni mogla

nič dati, ti pa si veselo govoril: Ne skrb, mama! Nikogar ne bom nič prosil, pa se bom vseeno prebnil! Človek se ne sme pustiti pestovati, si govoril. Ne sme se pustiti, razen če je še otrok. Tako si govoril Peter.

»Vendar bi mi lahko povedal po pravici.«

»Majhen sem še bil,« je dejal Rajko. »Zelo majhen.

Se pa dobro spomnim, kako si govoril pokojni mami. Človek se ne sme objokavati, si dejal.

»Vendar, Rajko,« je počasi, z nizkim, a mehkim glasom rekel starejši brat, »kako se preživljaš?«

»Delam,« je kratko rekel Rajko.

»Saj vendar hodiš v šolo.«

44. »Verjamem ti in ... mi boš že pojasnil, Rajko,« je dejal Peter. »Dovoli, da te zdaj vprašam nekaj drugega: Kaj si počel sinoči ob tistem avtu?«

»Ce zares vztrajaš pri tem.«

»No, ne silim te več,« je dejal Peter. »Verjamem ti. Vendar, razumeti moraš, Rajko, da sem bil močno

poparjen, ko so mi povedali, da si bil zraven. No, na posled sem se tolažil s tem, da nisi v tolpi, pač pa da imaš kaj zoper mene. To me je seveda tudi bolelo, vendar...«

»Da imam kaj zoper tebe? Zakaj pa zoper tebe?«

»Človeku pride vse sorte na misel,« je dejal Peter.

»Misil sem ... Saj pravim, no ... Misil sem, da si se kje potepal ... No, da si se kje potikal, pa si naletel na moj avto. Videl si številko, pa...«

Peter se je nekako nasmehnil sam pri sebi; ni opazil, kako prepaden je bil Rajkov obraz, ko je vprašal:

»Tvoj avto ... Kateri avto?« »No, moj avto.«

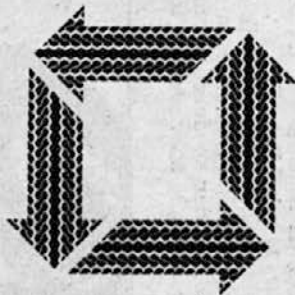

TOPLO PRIPOROČEN

(Pride prej kot drugi in nima problemov s parkiranjem)

Novi obtok je s povečanjem hitrosti prometa napravil iz avtobusa privilegirano vozilo. Proge je možno zdaj prevoziti v znatno krajšem času.

To tudi po zaslugi nasprotnih cestnih pasov, rezerviranih za javna vozila. Danes se z avtobusom hitreje pride v središče kot z avtom, stane manj in ni problema s parkiranjem. In še lažje bo, ko bodo vsi semafori sinhronizirani in povezani z računalnikom.

Posebna naprava bo namreč javila navzočnost javnega vozila računalniku, ki mu bo takoj dal zeleno luč.

V interesu vseh se moramo navaditi vedno bolj uporabljati javna prometna sredstva, ki se bodo stalnoboljšala.

Kajti za vsa moderna mesta je javno prometno sredstvo edina sigurna prihodnost mestnega prometa.

Pa se bomo lažje gibali v Trstu

Tržaška občina, Oddelek XIII., Urbanistika in promet.